

FRK Protocol Second Opinion 2024

Second opinion over adviezen m.b.t. het uiterlijk van bouwwerken, cultureel erfgoed, ruimtelijke kwaliteit of omgevingskwaliteit

Herziening i.v.m. Omgevingswet

30 augustus 2024

Publicatiedatum en inwerkingtreding 3 september 2024

Inhoud

1. Het herziene protocol
2. Protocol second opinion 2024
3. Toelichting

1. Het herziene protocol

Kwaliteitsadvies en second opinion

Bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning moet het bevoegd gezag (meestal het college van B&W¹) beoordelen of het initiatief bijdraagt aan goede omgevingskwaliteit. Omdat kwaliteit nooit objectief te normeren is, laat het college van B&W zich bij deze beoordeling vaak adviseren door deskundigen. Meestal is dit de onafhankelijke gemeentelijke adviescommissie.² Daarnaast kunnen er in het omgevingsplan andere adviseurs worden aangewezen zoals een kwaliteitsteam, stadsbouwmeester, stadsarchitect of supervisor.³ Zo'n commissie of adviseur is bij adviezen over vergunningaanvragen gehouden aan het gemeentelijk beleid en interpreteert dit voor de concrete vergunningaanvraag.

Een second opinion over het kwaliteitsadvies van de gemeentelijke adviseur of commissie kan nuttig zijn als betrokkenen bij vergunningaanvraag twijfelen aan:

- de **zorgvuldigheid** van de totstandkoming van het advies,
- de **begrijpelijkheid** van de redenering,
- of het daarop **aansluiten** van de conclusies.

Dat iemand het niet eens is met het eerste advies is op zich geen reden om een second opinion aan te vragen. Een kwaliteitsadvies is immers méér dan een persoonlijke opvatting; het is een deskundig advies vanuit het publieke belang van goede omgevingskwaliteit. De second opinion bij vergunningaanvragen wordt, net als het eerste advies, gegeven op basis van het gemeentelijke beleid.

Second opinion via de FRK

De Federatie Ruimtelijke Kwaliteit (FRK) heeft sinds 2005 een protocol voor second opinions door adviescommissies die qua deskundigheid (minimaal) vergelijkbaar zijn met de eerste commissie of adviseur. In 2010 is het protocol herzien. De versie uit 2010 is tot actief worden van dit protocol op 1 september 2024 in gebruik geweest. Voor de Raad van State speelt het naleven van het protocol een rol bij de vraag of een second opinion zorgvuldig is geweest.

Het inwerkingtreden van de Omgevingswet is aanleiding geweest om nu het protocol uit 2010 te herzien. De Omgevingswet verbreedt het kwaliteitsbegrip naar 'omgevingskwaliteit'. Dit heeft consequenties voor de kwaliteitsadvisering: deze verschuift naar de vroege fasen van plan- en ontwerpprocessen en richt zich niet meer alleen op welstand en monumenten. De beleidskaders worden integraler en globaler en de interpretatieruimte neemt toe. Steekhoudende motivering van kwaliteitsadviezen is essentieel voor de bestuurlijke besluitvorming.

De belangrijkste veranderingen

Dit nieuwe protocol speelt in op deze brede advisering en de nieuwe vergunningprocedures. De belangrijkste aanpassingen t.o.v. het vorige protocol zijn:

¹ Als het college geen bevoegd gezag is voor de aanvraag om een omgevingsvergunning maar adviseur, is de commissie ook adviseur en richt het advies van de commissie zich tot het college in plaats van het bevoegd gezag (artikel 4.22 van het Omgevingsbesluit).

² Ingesteld op basis van artikel 17.9 van de Omgevingswet.

³ Op basis van artikel 16.15 2e lid van de Omgevingswet.

Eén protocol voor alle belanghebbenden in een vergunningtraject: het college van B&W, de aanvrager van de betreffende omgevingsvergunning of derde-belanghebbenden zoals omwonenden of rechtspersonen.

Breder dan welstand en monumenten: de second opinion kan gevraagd worden over alle 'formele' kwaliteitsadviezen, niet alleen van de gemeentelijke adviescommissie maar ook andere kwaliteitsadviseurs die in het omgevingsplan zijn aangewezen.

Vroeger dan het besluit over de vergunningaanvraag: de second opinion kan ook gevraagd worden over een ontwerpbesluit op een vergunningaanvraag.

Inhoudelijke kwaliteitsgaranties: het herziene protocol bevat waarborgen voor de kwaliteit van de second opinions, zoals een gewogen oordeel door minimaal drie deskundigen (norm), eisen aan deskundigheid en ervaring en eisen aan de inhoud van het second opinion advies. Elk jaar wordt geïnventariseerd welke commissies en adviesorganisaties in aanmerking willen en kunnen komen voor het uitbrengen van een second opinion. Hierbij vindt een lichte geschiktheidstoets plaats op capaciteit, professionaliteit en ervaring van de betreffende commissies en adviesorganisaties. Daarbij is bijvoorbeeld van belang dat de door de WOO nagestreefde transparantie voor de gemeentelijke adviesorganen ook betracht wordt door de adviesorganisaties.

Heroverweging door de eerste kwaliteitsadviseur voorafgaand aan second opinion: Een heroverweging (of nadere motivering) is geen voorwaarde voor de second opinion procedure, maar wel een dringend advies. Bij aanvullende informatie of voortschrijdend inzicht kan de eerste commissie of adviseur in een nader advies op zijn standpunt terugkomen, zonder dat er een second opinion of formele bezwaarprocedure nodig is. Tijdens een second opinionprocedure neemt de betreffende commissie kennis van het eerste advies en de heroverweging of nadere motivering.

Vertrouwelijkheid: het second opinion advies is in principe openbaar, conform artikel 3.3 van de WOO. Vanwege delicate en meestal strijdige belangen kunnen er zwaarwegende redenen voor vertrouwelijkheid zijn. Ook de zitting van de commissie is openbaar, tenzij de opdrachtgever van de second opinion deze zwaarwegende belangen gemotiveerd kan weergeven en de second opinioncommissie hiermee instemt. Deze vertrouwelijkheid vervalt indien de commissie andere betrokkenen wil horen.

Twee fasen in de procedure: een intakefase en een adviesfase. De intakefase wordt altijd doorlopen als een aanvrager zich meldt bij de FRK. Beiden fasen zijn noodzakelijk voor een efficiënt verloop van de procedure.

De **intakefase** verloopt centraal via een digitale intakepagina en een coördinator, beiden ingesteld door de leden van de FRK. De aanvrager levert de relevante informatie en de coördinator adviseert hem of haar over de ontvankelijkheid. De coördinator draagt een aantal commissies voor die de second opinion kunnen uitvoeren. Na deze eerste fase beslist de aanvrager of hij of zij door wil met de tweede fase. Voor de intake wordt een vaste prijs in rekening gebracht, ongeacht of er een tweede fase volgt of niet.

De **adviesfase** begint met de daadwerkelijk opdracht voor een second opinionadvies aan een door de aanvrager gekozen commissie. Op dat moment draagt de coördinator het dossier met alle verstrekte informatie over aan de betreffende commissie. De kosten van de adviesfase zijn afhankelijk van de hoeveelheid werk die ermee gepaard gaat. Een prijsafspraken wordt vastgelegd in de opdracht voor de second opinion.

Complexe aanvragen krijgen meer aandacht en kunnen in overleg met de aanvrager worden voorgelegd aan een speciale, op maat samengestelde second opinioncommissie. Het gaat om ingewikkelde aanvragen met veel ruimtelijke, culturele of maatschappelijke impact of met grote voorbeeldwerking. Dergelijke second opinions vereisen maatwerk en diepgaander onderzoek, ze zullen waarschijnlijk langer duren en duurder zijn dan de reguliere second opinions.

2. Protocol second opinion 2024

Wanneer een bij de FRK aangesloten gemeentelijke adviescommissie, regionale adviesorganisatie of de overkoepelende second opinioncommissie opdracht krijgt voor het uitbrengen van een second opinionadvies, wordt daarbij het navolgende protocol gehanteerd.

Artikel 1: Begripsbepalingen

1. Aanvrager: de organisatie of persoon die tijdens de intakefase een aanvraag doet voor een mogelijke second opinion.
2. Opdrachtgever: de organisatie of persoon die tijdens de adviesfase een opdracht geeft tot het uitbrengen van het second opinionadvies. Dit kan zijn:
 - a. Het college van B&W dat een besluit moet nemen (of een advies moet uitbrengen) op basis van een kwaliteitsadvies;
 - b. De aanvrager van een omgevingsvergunning, nadat het bevoegd gezag op basis van het kwaliteitsadvies een (ontwerp-)besluit heeft genomen over de vergunningaanvraag;
 - c. Derde-belanghebbenden bij een omgevingsvergunning, nadat het bevoegd gezag op basis van het kwaliteitsadvies een (ontwerp-)besluit heeft genomen over de vergunningaanvraag.
3. Commissie: de gemeentelijke adviescommissie, regionale adviesorganisatie of de overkoepelende second opinioncommissie die het second opinionadvies uitbrengt.
4. Eerste advies: het eerdere advies dat uitgebracht is door de gemeentelijke adviescommissie ingesteld obv artikel 17.9 Ow, of een andere kwaliteitsadviseur ingesteld obv artikel 16.15 2^e lid Ow.
5. Coördinator: ervaren kwaliteitsadviseur(s) die namens de leden van de FRK verantwoordelijk is voor de intake van second opinia aanvragen.

Artikel 2: Redenen voor een second opinion

1. Een second opinion over een kwaliteitsadvies kan worden aangevraagd bij twijfel aan:
 - a. de zorgvuldigheid van de totstandkoming van het advies;
 - b. de begrijpelijkheid van de redenering;
 - c. of het daarop aansluiten van de conclusies.

Artikel 3: De commissie

1. De commissie zal een opdracht tot het opstellen van een second opinion alleen aanvaarden, indien:
 - a. voor het zelfde plan niet door een ander lid van de FRK een second opinion is of wordt opgesteld;
 - b. het plan waarop de second opinion betrekking heeft, gesitueerd is buiten het werkgebied van de commissie;
 - c. de leden van de commissie geen enkel belang hebben bij het uit te brengen advies.
2. De commissie meldt iedere aanvraag bij het loket van de FRK
3. Teneinde tot een gewogen deskundigenoordeel te komen, bestaat de commissie uit drie deskundigen (norm). Lichte plannen kunnen met een minimale bezetting van 2 personen behandeld worden.

4. De commissie is qua deskundigheid en ervaring vergelijkbaar met de commissie of adviseur die het eerste advies heeft uitgebracht, zo nodig aangevuld met door de commissie noodzakelijk geachte andere deskundigheid.
5. Met uitzondering van het eventueel horen van betrokkenen tijdens de zitting van de commissie zoals geregeld in artikel 5.8, onthouden de leden van de commissie zich tijdens de second opinionprocedure van contact met betrokkenen bij het opstellen van, of de besluitvorming over, het eerste advies.

Artikel 4: De intakefase

1. Leden van de FRK hebben een gezamenlijke intake-desk en een coördinator die verantwoordelijk is voor de intake van second opinions.
2. De aanvrager levert tijdens de intakeprocedure de gevraagde informatie aan.
3. De coördinator neemt zo nodig contact op met de aanvrager voor aanvullende informatie.
4. Tijdens de intake behandelt de coördinator alle gegevens vertrouwelijk en wordt geen contact opgenomen met derden.
5. De coördinator adviseert de aanvrager over de ontvankelijkheid van de second opinion. De coördinator bepaalt of er sprake is van een reguliere of een complexe second opinion.
6. Voor een reguliere second opinion draagt de coördinator drie commissies voor die de second opinion kunnen uitvoeren. Voor een complexe second opinion kan de coördinator een speciale, op maat samengestelde second opinioncommissie voordragen.
7. De aanvrager beslist of de procedure wordt voortgezet met de adviesfase.
8. Voor de intakefase wordt een vaste prijs in rekening gebracht, ongeacht of er een adviesfase volgt of niet.
9. De intakefase duurt maximaal twee weken vanaf het moment dat de onder lid 2 en 3 gevraagde informatie is aangeleverd.

Artikel 5: De adviesfase

1. De opdrachtgever sluit een adviesovereenkomst met de gekozen commissie.
2. De commissie informeert de coördinator over de overeenkomst. De coördinator stuurt het volledige dossier uit de intakefase naar de commissie.
3. Indien de opdrachtgever een college van B&W is, stelt deze zijn gemeentelijke adviescommissie of kwaliteitsadviseur op de hoogte van de second opinion. Ook stelt hij de aanvrager van de omgevingsvergunning en indien van toepassing de indiener van een bezwaarschrift hiervan op de hoogte.
4. Commissie en opdrachtgever komen overeen wanneer het advies wordt behandeld en uitgebracht.
5. De commissie kan aanvullende informatie vragen.
6. De commissie stelt zich zo nodig nader op de hoogte van de situatie door een bezoek aan de locatie, hetzij door de secretaris of een lid, hetzij door de gehele commissie.
7. De commissie adviseert op basis van het vigerende beoordelingskader, zijnde de op het second opinionadvies van toepassing zijnde beoordelings- en beleidsregels. Dit in alle redelijkheid en met inachtneming van het uitgangspunt uit de Omgevingswet dat eenieder verantwoordelijk is voor een goede omgevingskwaliteit.
8. De commissie volgt de wettelijke voorschriften en voor zover relevant de vigerende verordening met betrekking tot de kwaliteitsadvisering.
9. In afwijking van het vorige lid is de behandeling van een second opinionadvies openbaar, tenzij de opdrachtgever zwaarwegende bezwaren heeft tegen openbare behandeling die door de commissie onderkent worden.

10. Indien de commissie van mening is dat voor het uitbrengen van het advies een toelichting van andere betrokkenen noodzakelijk is, nodigt de commissie de betreffende betrokkenen uit.
11. Het advies wordt toegezonden aan de opdrachtgever. Verdere verspreiding en eventuele actieve bekendmaking conform de Wet Open Overheid artikel 3.3 is aan de opdrachtgever. De commissie stuurt slechts een vertrouwelijke kopie aan de coördinator.
12. De commissie hanteert het voor hem gebruikelijke adviestarief voor second opinions. Een indicatie van de te verwachten advieskosten wordt vooraf aan de opdrachtgever meegedeeld. De advieskosten zijn verschuldigd ongeacht de uitkomst van het advies.

Artikel 6: Inhoud van het advies

1. Het second opinionadvies is helder, proportioneel en beargumenteerd. Het bevat in ieder geval:
 - a. informatie m.b.t. de procedure;
 - b. informatie m.b.t. de vergunningaanvraag;
 - c. informatie over het gebruikte beoordelingskader;
 - d. de bevindingen van de commissie;
 - e. de motivering van deze bevindingen;
 - f. conclusie
2. Daarnaast kan het second opinionadvies overwegingen ten overvloede bevatten die los staan van de eigenlijke adviesvraag en de uitkomst daarvan ook niet beïnvloed hebben.

Artikel 7: Jaarverslag

1. De coördinator stelt elk jaar een jaarverslag op. Hierin wordt in algemene zin verslag gedaan van de second opinions en worden knelpunten geëvalueerd, wat kan leiden tot aanbevelingen aan de vakgemeenschap. Het jaarverslag wordt door het bestuur van de FRK aangeboden aan de ledenraad van de FRK en is na vaststelling door de ledenraad openbaar.

3. Toelichting

Algemeen

De Omgevingswet geeft iedereen, maar in het bijzonder de gemeenten en andere overheden, een zorgplicht voor goede omgevingskwaliteit.⁴ Omgevingskwaliteit duidt volgens de wetgever op *‘het belang van aspecten als cultureel erfgoed, architectonische kwaliteit van bouwwerken, stedenbouwkundige kwaliteit en kwaliteit van natuur en landschap. Het gaat daarbij zowel om de menselijke beleving van de fysieke leefomgeving als om de intrinsieke waarden die de maatschappij toekent aan de identiteit van gebieden en aan dier- en plantensoorten.’*⁵

Bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning moet het bevoegd gezag (meestal het college van B&W) beoordelen of het initiatief bijdraagt aan goede omgevingskwaliteit. Omdat kwaliteit nooit objectief te normeren is, laat het college van B&W zich bij die beoordeling vaak adviseren door deskundigen.

Een kwaliteitscommissie of -adviseur die over vergunningaanvragen adviseert is gehouden aan het gemeentelijk beleid en interpreteert dit voor de concrete vergunningaanvraag. Een positief advies mag (in eerste instantie) zonder motivering gegeven worden; een negatief advies moet altijd gemotiveerd worden. Wanneer het kwaliteitsadvies deugdelijk is naar inhoud en wijze van totstandkoming, mag het college van B&W zijn besluit over de vergunning daar zonder meer op baseren – dat behoeft dus geen verdere motivering.

Een second opinion wordt, net als het eerste advies, gegeven op basis van het gemeentelijke beleid. Het gaat om een oordeel over de vraag hoe het beoordelingskader in dit specifieke geval moet worden toegepast. Het is dus goed mogelijk dat de second opinion het advies van de eerste commissie of adviseur bevestigt. Als de second opinion wel afwijkt van het eerste advies, dan zal het college van B&W bij een bezwaar- en beroepsprocedure de eerste commissie of adviseur om een reactie op de second opinion vragen. Daarna zal het college zijn besluit heroverwegen en deugdelijk moeten motiveren waarom hij het ene advies wel, en het andere advies niet overneemt.

Met het Protocol second opinion 2024 waarborgen de leden van de FRK een efficiënte en professionele uitvoering van second opinionadviezen. Het doel is transparantie van inhoud en proces en het waarborgen van inhoudelijke deskundigheid. Een second opinion via de FRK is onafhankelijk en behartigt het publieke belang van goede omgevingskwaliteit, waarbij rekening wordt gehouden met de proportionaliteit van private belangen. Een second opinion is méér dan een terughoudende juridische toets van het eerste advies; het gaat om een gewogen, beargumenteerde kwaliteitsbeoordeling op basis van het beleid. Daarom wordt er naar gestreefd om een second opinionadvies altijd te geven door een team van minimaal drie mensen (norm).

De second opinion is géén klachtenprocedure. Voor klachten over de behandeling door de commissie of adviseur, over de gehanteerde procedures en termijnen, over de locatie, over de openbaarheid of andere van zulke onderwerpen, hebben de meeste gemeenten en adviescommissies een klachtenprocedure opgesteld. In het zeldzame geval dat een klacht niet naar tevredenheid wordt behandeld, of dat een bepaalde ontwerper stelselmatig problemen

⁴ Omgevingswet artikel 1.3 (maatschappelijke doelen) in combinatie met artikelen 1.6 en 1.7

⁵ Rijksoverheid, Memorie van Toelichting Omgevingswet, p. 63.

ondervindt met een bepaalde adviescommissie of adviseur, kan de FRK ad-hoc een geschillencommissie in het leven roepen, die met gezag bemiddelt tussen de betrokken partijen.

Artikelgewijs

Artikel 1

Dit artikel geeft enkele definities. In het tweede lid wordt omschreven welke belanghebbenden in een vergunningtraject een second opinion kunnen aanvragen bij de leden van de FRK. Onder belanghebbende wordt verstaan: degene wiens belang rechtstreeks bij een advies is betrokken. Voor bestuursorganen geldt dat de hun toevertrouwde belangen als hun belangen worden beschouwd.

De second opinion staat open voor:

- a. Het college van B&W dat een besluit moet nemen (of een advies moet uitbrengen) op basis van een kwaliteitsadvies. Het kan voorafgaand aan dat besluit (of advies) een second opinion aanvragen als het twijfelt aan de deugdelijkheid van het uitgebrachte eerste advies. Het is goed gebruik dat daarbij eerst een nadere onderbouwing of heroverweging van het eerste advies wordt gevraagd. Een afwijking van het eerste advies moet terdege gemotiveerd worden.
- b. De aanvrager van een omgevingsvergunning kan een second opinion vragen nadat het bevoegd gezag een (ontwerp-)besluit heeft genomen over de vergunningaanvraag. Een kwaliteitsadvies is geen overheidsbesluit en kan daarom niet als zodanig worden aangevochten. De mogelijkheid om bezwaar te maken tegen het kwaliteitsadvies ontstaat pas bij het (ontwerp-)besluit over de omgevingsvergunning die (mede) op dat advies gebaseerd is.
- c. Derde-belanghebbenden bij een omgevingsvergunning kunnen eveneens een second opinion vragen nadat het bevoegd gezag een (ontwerp-)besluit heeft genomen over de vergunningaanvraag. Ook hier geldt dat dit pas kan bij het (ontwerp-)besluit over de omgevingsvergunning die (mede) op dat advies gebaseerd is. Derde-belanghebbenden zijn bijvoorbeeld omwonenden of rechtspersonen met een (statutair) belang bij de vergunningaanvraag.

Artikel 2

Volgens de jurisprudentie kan een aanvrager of derde-belanghebbende na een kwaliteitsadvies een tegenadvies van een onafhankelijk deskundige overleggen. Als het tegenadvies niet aannemelijk maakt dat het eerste kwaliteitsadvies naar inhoud of wijze van totstandkoming zodanige gebreken vertoont dat B&W zich niet daarop hadden mogen baseren, mag het eerste advies worden gevolgd.

Het is vaste rechtspraak dat de eerste commissie gemotiveerd op het tegenadvies in moet gaan (dit ter ondersteuning van B&W die dat bij besluitvorming ook moet doen). De actuele standaardoverweging die in de jurisprudentie wordt gebruikt om te beoordelen of een kwaliteitsadvies deugdelijk is, omvat:

- Zorgvuldige totstandkoming
- Begrijpelijkheid van de redenering
- Daarop aansluiten van de conclusies

zie bv Raad van State uitspraak 26-08-2020 zaaknummer 201908830/1/R4:

“Hoewel het college niet aan een welstandsadvies is gebonden en de verantwoordelijkheid voor welstandstoetsing bij hem berust, mag het op dat advies afgaan, nadat het is nagegaan of dit advies op zorgvuldige wijze tot stand is gekomen, de redenering daarin begrijpelijk is en de getrokken conclusies daarop aansluiten. Deze verplichting is neergelegd in artikel 3:9 van de Algemene wet bestuursrecht voor de wettelijk adviseur en volgt uit artikel 3:2 van die wet voor andere adviseurs. Het overnemen van een welstandsadvies behoeft in beginsel geen nadere toelichting. Dit is anders indien de aanvrager of een derde-belanghebbende een advies van een andere deskundig te achten persoon of instantie heeft overgelegd dan wel concrete aanknopingspunten voor twijfel aan de zorgvuldigheid van de totstandkoming van het advies, de begrijpelijkheid van de in het advies gevolgde redenering of het aansluiten van de conclusies daarop naar voren heeft gebracht.”

In artikel 2 wordt aangesloten op deze overwegingen met betrekking tot de deugdelijkheid van een kwaliteitsadvies.

Artikel 3

De bepaling in dit artikel dragen bij aan een efficiënte en professionele procedure. De bepaling in het eerste lid onder a. voorkomt het zogeheten ‘shoppen’ tot een welgevallig kwaliteitsadvies is verkregen. De overige bepalingen in dit artikel waarborgen de deskundigheid en de onafhankelijkheid van de commissie.

Artikel 4

Dit artikel bepaalt de gang van zaken tijdens de intakefase, vanaf het eerste moment van contact tot aan de beslissing van de aanvrager om door te gaan met de adviesfase. De coördinator is verantwoordelijk voor het goede verloop van deze fase.

Voor de intake zijn in ieder geval de volgende gegevens noodzakelijk:

- Naam, adres etc. van de aanvrager (en, voor zover van toepassing, diens gemachtigde)
- Toelichting op de aanvraag voor de second opinion
- De vergunningaanvraag met alle bijlagen
- Foto's van de situatie
- Het beoordelingskader: de betreffende artikelen uit bestemmingsplan/omgevingsplan en beleidsnota's zoals welstandsnota, beeldkwaliteitsplan etc.)
- Eventuele monumentenbeschrijving of cultureel erfgoed richtlijnen
- Het eerste kwaliteitsadvies
- Eventuele uitgebrachte zienswijze(n)
- De heroverweging of nadere motivering op het eerste advies. Aanbevolen wordt om voorafgaand aan een second opinion een nadere motivering of heroverweging aan de eerste commissie of adviseur te vragen. Er kan immers sprake zijn van aanvullende informatie of voortschrijdend inzicht. Als de argumenten goed zijn kan de eerste commissie of adviseur in een nader advies op zijn standpunt terugkomen, zonder dat er een second opinion of formele bezwaarprocedure nodig is.

Alle aangeleverde informatie wordt vertrouwelijk behandeld en er wordt geen contact opgenomen met derden. Nadat de aanvrager de informatie heeft aangeleverd zal de coördinator een eerste screening doen. Er vindt een ontvankelijkheidstoets plaats en er wordt een globale inschatting gemaakt of een second opinion tot een bevestiging van het eerste advies zal leiden of niet. Als er bijvoorbeeld eenduidige criteria zijn en alle stappen in het proces zijn goed gevolgd, dan is het aannemelijk dat een second opinion het eerste advies volgt.

De coördinator bepaalt ook of de aanvraag via de reguliere procedure behandeld kan worden, of dat het om een complexe aanvraag gaat.

Bij een reguliere aanvraag draagt de coördinator drie aangesloten adviescommissies voor die hebben aangegeven open te staan voor second opinions. De voordracht van de drie commissies wordt gemotiveerd op basis van de volgende punten:

- Buiten het werkgebied van de eerste commissie of adviseur en onafhankelijk t.o.v. de opdrachtgever en diens ontwerper, gemeente of andere betrokkenen;
- Ervaring met advisering in een vergelijkbare ruimtelijke situatie (kwalitatief en kwantitatief);
- Specifieke deskundigheid, minimaal vergelijkbaar met de eerste commissie of adviseur, eventueel aanvullend als dat noodzakelijk wordt geacht (bijvoorbeeld bij monumenten).

Om hierbij tot een realistische voordracht te komen, inventariseert de coördinator elk jaar welke commissies en adviesorganisaties die periode voldoende capaciteit hebben en welke ervaring en deskundigheden zij kunnen bieden. Als er te weinig aanmeldingen zijn kan de coördinator uitwijken naar de speciale second opinioncommissie. Een lokale of regionale adviescommissie die een verzoek krijgt om een second opinion uit te brengen is overigens niet verplicht dat te doen.

Een complexe aanvraag betreft een ingewikkelde opgave met veel ruimtelijke, monumentale, culturele of maatschappelijke impact of met grote voorbeeldwerking. Dergelijke second opinions vereisen maatwerk en diepgaander onderzoek, ze zullen waarschijnlijk langer duren en duurder zijn dan de reguliere second opinions. Bij een complexe aanvraag kan de coördinator een speciale, op maat samengestelde second opinioncommissie voordragen. Op basis van de bevindingen van de coördinator kan de aanvrager beslissen of hij of zij de second opinionprocedure in gang wil zetten en welke commissie daarvoor de opdracht krijgt.

Voor de intakeprocedure wordt een vaste prijs in rekening gebracht, ongeacht het vervolg van de procedure. Via het loket op de website vindt de aanvrager het geldende tarief. Door het doen van een aanvraag voor de intakefase gaat de aanvrager daarmee akkoord.

Artikel 5

Dit artikel regelt de gang van zaken tijdens de adviesfase van de second opinionprocedure, vanaf het sluiten van de adviesovereenkomst tot de oplevering van het second opinionadvies.

De aanvrager sluit de adviesovereenkomst met een adviescommissie en wordt daarmee opdrachtgever en eigenaar van het uit te brengen advies. Voor de adviesovereenkomst kan het model van de FRK gebruikt worden, zonodig aangepast aan de specifieke afspraken.

Nadat de aanvrager de coördinator laat weten welke commissie de opdracht voor de second opinion krijgt, stuurt de coördinator alle toegezonden informatie uit de intakeprocedure naar de gekozen commissie. De commissie is verantwoordelijk voor het goede verloop van deze fase.

Gezien het belang van een zorgvuldige procedure rond een second opinion is de zitting openbaar, tenzij de aanvrager aangeeft zwaarwegende bezwaren te hebben tegen openbare behandeling en de commissie hiermee instemt (dit dus mogelijk in afwijking van de gang van zaken bij het eerste advies). Daarbij kan de commissie altijd partijen uitnodigen om tijdens de zitting een toelichting te geven.

De second opinion wordt uitgebracht aan de opdrachtgever ervan. Alleen de opdrachtgever beslist of en hoe het advies openbaar wordt gemaakt, waarbij wel de richtlijnen van de Wet Open Overheid gehanteerd worden (vooral van belang als de overheid opdrachtgever is of wanneer het advies ingebracht wordt in besluitvorming). De commissie stuurt een vertrouwelijke kopie naar de second opinion coördinator, ter afronding van het dossier.

De commissie hanteert het voor hem gebruikelijke adviestarief voor second opinions. Voor beschermde monumenten waarvoor ook een monumentadvies nodig is, kan een toeslag opgenomen worden. Een indicatie van de te verwachten advieskosten wordt in de adviesovereenkomst vastgelegd. De advieskosten zijn verschuldigd ongeacht de uitkomst van het advies.

Artikel 6

Dit artikel waarborgt de inhoud van de second opinionadviezen. De bepalingen in het eerste lid sluiten aan bij de in de jurisprudentie gebruikte criteria voor deugdelijkheid, zoals aangegeven in artikel 2.

Zorgvuldige totstandkoming is uitgewerkt onder a. tot en met c.:

- a. Informatie m.b.t. de procedure geeft antwoord op de vraag hoe het advies tot stand is gekomen en geeft een samenvatting van het second opinionproces.
- b. Informatie m.b.t. de vergunningaanvraag betreft de projectinformatie.
- c. Bij informatie over het gebruikte beoordelingskader geeft de commissie nauwkeurig aan welke beoordelingsregels en beleidsregels zijn gebruikt voor de beoordeling en waarom deze zijn gekozen.

De begrijpelijkheid van de redenering is uitgewerkt onder d. en e.

- d. De bevindingen van de commissie geven kort en bondig aan wat de commissie constateert en waar hij al dan niet bezwaar tegen heeft.
- e. De motivering vormt de kern van het advies. Hier beargumenteert de commissie zijn redenering, met andere woorden het waarom van de bevindingen.

En het daarop aansluiten van de conclusies is opgenomen in f.

- f. De conclusie bevat geen verrassingen maar ligt logischerwijs in het verlengde van de bevindingen en de motivering.

Het tweede lid regelt dat het advies ook overwegingen ten overvloede bevatten.

Dit bijvoorbeeld in de vorm van:

- een ontwerpsuggestie die weliswaar vanwege beoordelingsregels of beleidsregels niet vereist is, maar desondanks een tegemoetkoming kan betekenen van een bezwaar;
- een overweging met betrekking tot het beoordelingskader of ander beleid;
- een overweging met betrekking tot het eerste advies en de heroverweging daarvan, en de vraag of de twijfel aan de zorgvuldigheid van de totstandkoming, de begrijpelijkheid van de redenering en/of het daarop aansluiten van de conclusies gegrond is.

Artikel 7

Dit artikel regelt het jaarverslag over de second opinions. Een openbaar jaarverslag is belangrijk omdat second opinions bij uitstek laten zien waar trends en knelpunten in de kwaliteitsadviesing zitten. Het jaarverslag is algemeen en eventuele voorbeelden zijn geanonimiseerd tenzij het een openbare procedure betrof.